

NVE

Bakgrunn for vedtak om godkjenning av
detaljplan og samtykke til ekspropriasjon

Kvåle transformatorstasjon

Sogndal kommune i Vestland fylke

NVE

Norges vassdrags-
og energidirektorat

Tiltakshaver	Sygnir AS
Referanse	202402331-51 og 202217394-101
Dato	03.03.2025
Ansvarlig	Anne Johanne Kråkenes og Ingrid Myrtveit
Saksbehandlere	Susanne Magnus og Marte Lundsbakken

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Innholdsfortegnelse

BAKGRUNN FOR VEDTAK OM GODKJENNING AV DETALJPLAN OG SAMTYKKE TIL EKSPROPRIASJON.....	1
1 INNLEDNING	2
1.1 BAKGRUNN	2
1.2 NOTATETS INNHOLD OG STRUKTUR	2
2 KORT PRESENTASJON AV SØKNADENE.....	2
2.1 DETALJPLAN	2
2.2 EKSPROPRIASJON OG FORHÅNDSTILTREDELSE	3
3 HØRING OG INNKOMNE MERKNADER	4
3.1 SØKNADENE HAR VÆRT PÅ HØRING	4
3.2 INNKOMNE UTTALELSER	4
4 NVES VURDERING AV DETALJPLANEN	5
4.1 HVA VURDERER NVE?	5
4.2 MATJORD OG Istandsetting	5
4.2.1 Flytting av matjord.....	5
4.2.2 Begrense midlertidig arealbeslag på dyrka jord og fjerning av frukttrær.....	7
4.2.3 Arrondering og istandsetting	8
4.3 ADKOMSTVEI.....	9
4.3.1 Oppgradering av eksisterende vei fra Fjærlandsveien til Kvåle transformatorstasjon	9
4.3.2 Adkomst til den nye transformatorstasjonen	10
4.4 DETALJPLANLEGGING AV ØVRIG AREALBRUK.....	11
4.4.1 Justert plassering av ny transformatorstasjon og tilkomst til landbrukseiendommer.....	11
4.4.2 Vannforsyning	12
4.4.3 Turvei langs elva	12
4.5 NATURMANGFOLD	13
4.5.1 Naturmangfoldloven §§ 8 til 12	13
4.5.2 Fugleavvisere	13
4.5.3 Fremmede arter	13
4.6 KULTURMINNER OG KULTURMILJØ	14
4.7 NATURFARE	14
4.8 INVOLVERING	14
4.9 RIVING AV DAGENS KVÅLE TRANSFORMATORSTASJON	15
5 NVES VURDERING AV SØKNADER OM EKSPROPRIASJON OG FORHÅNDSTILTREDELSE.....	15
5.1 HJEMMEL	15
5.2 OMFANG AV EKSPROPRIASJON	16
5.3 INTERESSEAVVEIING	16
5.3.1 Vurderinger av virkninger av konsesjonsgitt løsning	17
5.3.2 Vurdering av alternative løsninger	18
5.3.3 Vurdering av om inngrepet uten tvil er til mer gagn enn til skade	18
5.4 NVES SAMTYKKE TIL EKSPROPRIASJON	19
5.5 FORHÅNDSTILTREDELSE	19

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

Den 14. juni 2024 ga NVE konsesjon til Sygnir AS for å bygge og drive nye Kvåle transformatorstasjon i Sogndal kommune. Dagens Kvåle transformatorstasjon er gammel, og det er behov for en ny transformatorstasjon for å legge til rette for forventet økning i strømforbruk i området.

I konsesjonen er det krav om at Sygnir må få godkjent en detaljplan før anleggsarbeidet kan igangsettes. NVE har mottatt detaljplan for Kvåle transformatorstasjon. Detaljplanen inneholder søknader om ekspropriasjon og forhåndstiltredelse.

NVEs vedtak om konsesjon ble påklaget av én berørt grunneier. Klagen ble sendt til Energidepartementet (ED) for endelig behandling i brev datert 4. september 2024. Departementet stadfestet NVEs vedtak om konsesjon 25. november 2024. Konsesjonen er derfor endelig.

Figur 1: Oversiktskart som viser plasseringen av nye Kvåle transformatorstasjon. Kilde: Detaljplanen datert 16.10.2024.

1.2 Notatets innhold og struktur

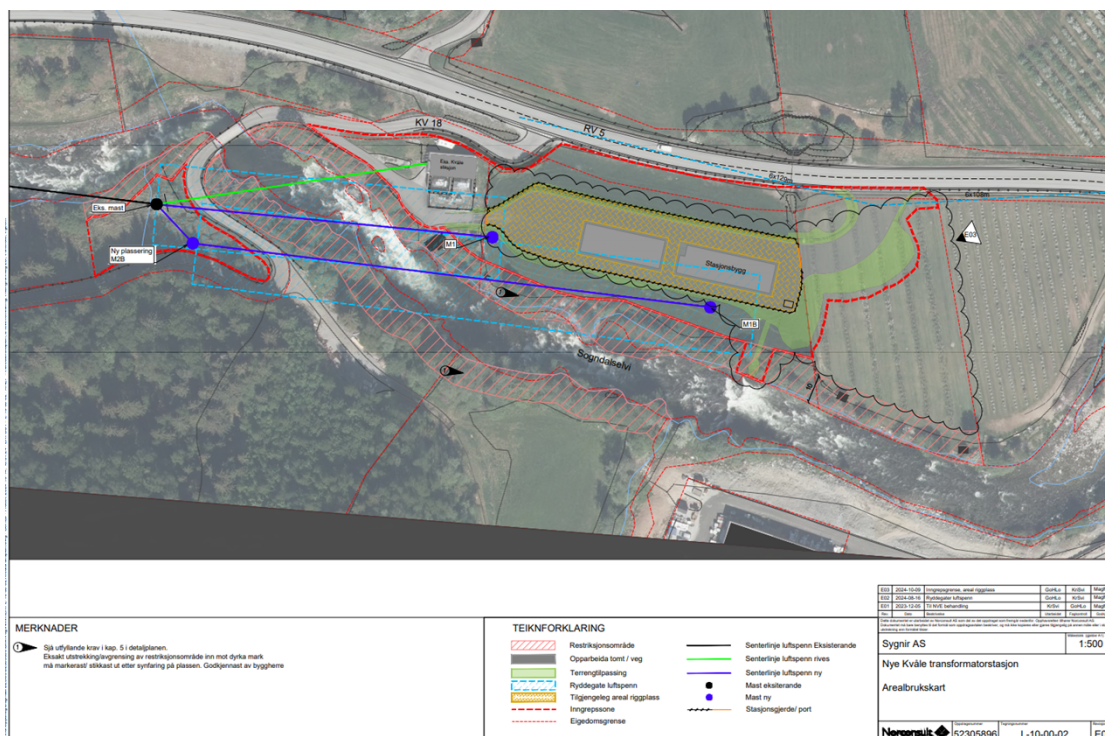
I dette notatet beskriver NVE behandlingen av detaljplanen og søknadene om ekspropriasjon og forhåndstiltredelse. Først presenterer vi søknadene og oppsummerer høringen og merknadene som har kommet inn. Deretter presenterer vi vurderingene som er lagt til grunn for de to vedtakene som NVE har fattet i saken i dag. NVEs vedtak i saken framgår av separate dokumenter:

- Vedtak om samtykke til ekspropriasjon, NVE ref. 202217394-87
- Vedtak om godkjenning av detaljplan, NVE ref. 202402331-52

2 Kort presentasjon av søknadene

2.1 Detaljplan

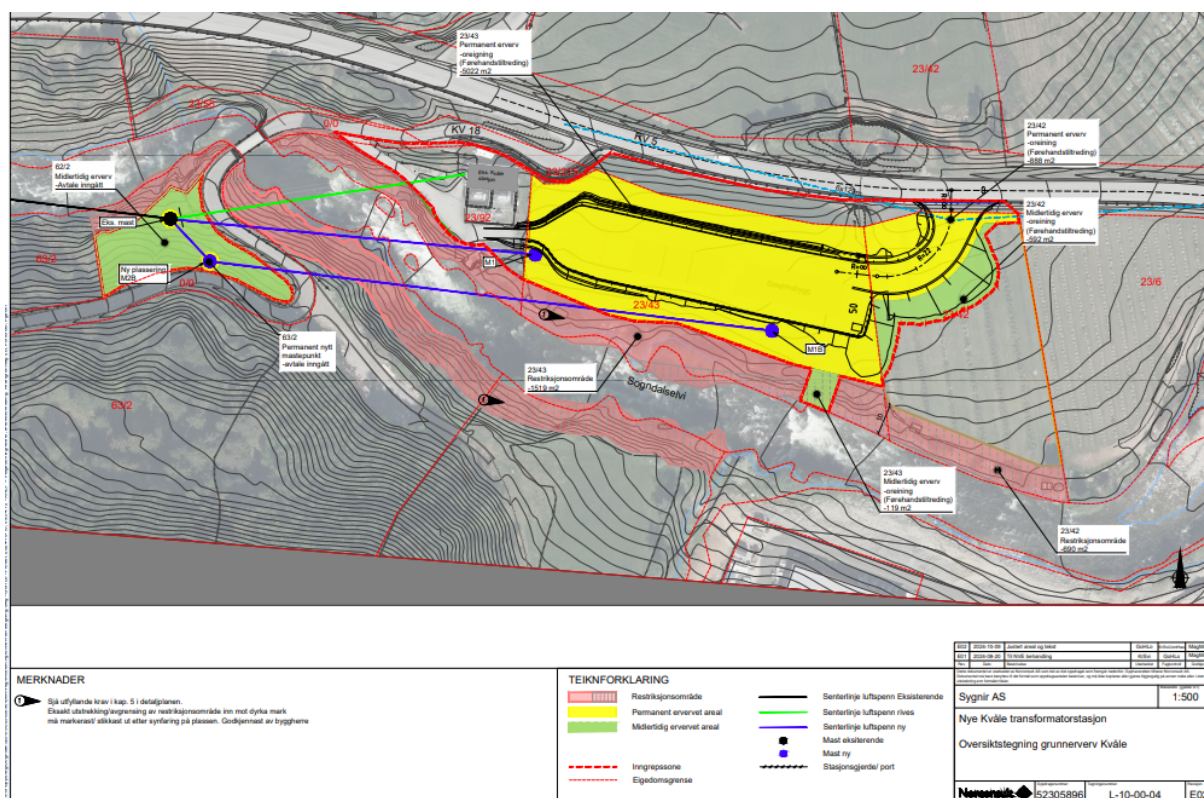
I detaljplanen beskriver Sygnir hvordan de skal bygge anlegget for å ivareta kravene i konsesjonen, og hvordan anlegget skal bygges og drives slik at miljø og landskap blir ivaretatt på best mulig vis. Planen konkretiserer den overordnede arealbruken som er fastsatt i konsesjonen, og beskriver tiltak som Sygnir skal gjennomføre for å redusere negative virkninger for omgivelsene og ytre miljø.

Figur 2: Arealbrukskart for nye Kvåle transformatorstasjon. Kilde: Vedlegg 2 til detaljplanen datert 16.10.2024.

2.2 Ekspropriasjon og forhåndstiltredelse

Sygnir søker om ekspropriasjon og forhåndstiltredelse for nødvendig grunn- og rettigheter for å bygge, eie og drive Kvåle transformatorstasjon. Sygnir søker om ekspropriasjon og forhåndstiltredelse for gnr. 23, bnr.43 og gnr. 23, og bnr. 42 i Sogndal kommune. Figur 2 og 3 viser arealene Sygnir søker om ekspropriasjon og forhåndstiltredelse for. Sygnir søker om eiendomsrett for å bygge, eie og drive transformatorstasjon og adkomstveien, og om bruksrett for midlertidig erverv til anleggsarbeid. I tillegg til arealet som er vist i figur 1, søker Sygnir om bruksrett av 4265 m² på gnr. 23, bnr. 43 ved Vatnasete for masselager og etablering av nydyrkingsareal iht. anleggskonsesjonen.

Figur 2: Oversiktskart grunnerververv for bygging av nye Kvåle transformatorstasjon. Kilde: vedlegg 5 til detaljplan og søknad om ekspropriasjon og forhåndstiltredelse

3 Høring og innkomne merknader

3.1 Søknadene har vært på høring

NVE sendte detaljplanen og søknadene om ekspropriasjon og forhåndstiltredelse på høring¹ 24. oktober 2024, med frist for innspill 14. november 2024. Sygnir har informert grunneiere og rettighetshavere om høringen og fristen for å komme med merknader. Én berørt grunneier og Vestland fylkeskommune fikk utsatt høringsfrist til henholdsvis 29. november 2024 og 13. desember 2024.

3.2 Innkomne uttalelser

Vi har mottatt fem høringsuttalelser til detaljplanen og søknadene om ekspropriasjon og forhåndstiltredelse. Uttalelsene er forelagt Sygnir, som har kommentert dem i brev datert 12. desember 2024. To av høringspartene har også sendt inn merknader til Sygnirs kommentarer.

Tabell 1 nedenfor gir en kortfattet presentasjon av uttalelsene og hva NVE anser for å være hovedtemaene. Forhold som NVE mener er relevante for behandlingen av detaljplanen og/eller søknadene om ekspropriasjon og forhåndstiltredelse er nærmere omtalt i kapittel fire og fem. De fullstendige uttalelsene og kommentarene fra Sygnir er tilgjengelige på sakens nettside: www.nve.no/11927/A og gjennom [elnnsyn](https://elnnsyn.no).

¹ Følgende instanser fikk planen på høring: Statens vegvesen, Statsforvalteren i Vestland, Vestland fylkeskommune, Sogndal kommune, J. Skartun, E. Kvåle. Se NVE ref. 202402331-12.

Tabell 1: Innkomne merknader.

Høringspart	Dato	Hovedtema
Statsforvaltaren i Vestland	13.11.2024	Har ingen avgjørende merknader til detaljplanen, mener tidligere innspill er fulgt opp.
Vestland fylkeskommune	11.12.2024	Regionale planer, kulturminner og kulturmiljø, friluftsliv, naturmangfold, adkomstvei.
Statens vegvesen	14.11.2024	Adkomst til ny transformatorstasjon.
J. Skartun v/ Harris Advokatfirma AS, eier av gnr. 23 bnr. 43	14.11.2024 08.01.2025	Ekspropriasjon og forhåndstiltredelse, matjord og nydyrking, adkomstvei.
E. Kvåle v/ Harris Advokatfirma AS, eier av gnr. 23 bnr. 42	29.11.2024 08.01.2025	Ekspropriasjon og forhåndstiltredelse, matjord, adkomstvei.

4 NVEs vurdering av detaljplanen

4.1 Hva vurderer NVE?

Formålet med en detaljplan er å sikre at konsesjonær tar hensyn til miljø og landskap når anlegget bygges og driftes. I vår behandling kontrollerer vi at detaljplanen oppfyller aktuelle vilkår i konsesjonen. Vi vurderer og kommenterer også andre tema og forhold der konsesjonær eller høringsparter ønsker avklaring fra NVE. Forhold som NVE mener at er beskrevet på en god måte i detaljplanen, og som det ikke er kommet merknader til i høringen, blir ikke vurdert nærmere av NVE.

4.2 Matjord og istandsetting

4.2.1 Flytting av matjord

I anleggskonsesjonens vilkår nr. 13 er det satt krav om at matjord som blir berørt at tiltaket skal flyttes til et område ved Vatnasete i Sogndal kommune og opparbeides som nytt landbruksareal. I vilkår nr. 14 er det satt krav om at detaljplanen skal beskrive og drøfte hvordan matjordressursene skal håndteres og opparbeides på permanent masselager.

Det framgår av kapittel 4.2 i detaljplanen at stasjonsområdet ligger på areal for grasproduksjon. Tomteopparbeidelse vil kreve utgraving av matjord, og denne skal tas vare på og flyttes til et permanent masselager ved Vatnasete som kan bli dyrket til overflate/fulldyrket areal, i minst samme omfang som går tapt ved bygging av transformatorstasjonen. Videre framgår det av kapittel 4.3 at om lag 2000 m³ matjord skal deponeres i det permanente masselageret. Kapittel 5.4.3 beskriver hvordan masselageret skal etableres, og kapittel 5.8 beskriver hvordan anleggsarbeid som berører landbruksarealer skal gjennomføres. Om prosessen for å få etablert det permanente masselageret, opplyser Sygnir i kapittel 4.3 at det ikke foreligger noen formell søknad om nydyrking på dette arealet, og heller ingen avtale mellom grunneier og Sygnir. Sygnir søker om ekspropriasjon for å kunne lagre masser på det aktuelle arealet midlertidig i anleggsfasen, jf. kapittel 5.2.

Statsforvaltaren i Vestland skriver i sin uttalelse at de tidligere har gitt innspill om kompensasjonsareal for landbruksmark som blir direkte påvirket av utbyggingen, som de vurderer at er fulgt opp i detaljplanen. E. Kvåle skriver i sin høringsuttalelse at det ikke foreligger en plan for

ivaretagelse av matjord på hans eiendom. Han ber om at NVE setter vilkår til et eventuelt samtykke om ekspropriasjon om at Sygnir må utarbeide en plan for reetablering av dyrket mark på gnr. 23 bnr. 42, hvor både hensynet til landbruksdriften og matjorden ivaretas. J. Skartun, eier av gnr. 23 bnr. 43, viser i sin uttalelse til at Vatnasete ligger om lag to mil fra gårdens driftssenter. Den lange avstanden fra driftssenteret gjør at det er behov for å vurdere alternative plasseringer nærmere driftssenteret. Skartun opplyser at han tidligere har vært i dialog med Sygnir om dette, og at det i den forbindelse ble pekt på et areal ved Kvålshagane, som ligger like sørvest for dagens transformatorstasjon. Det var ifølge Skartun forutsatt at dette skulle vurderes nærmere, og han etterlyser at dette blir gjort. Skartun gjør også oppmerksom på at veien bort til området som planlegges oppdyrket, tilhører sameiet på Kvåle, og ikke kun Skartun. E. Kvåle skriver i sin høringsuttalelse at det ikke foreligger en plan for ivaretagelse av matjord på hans eiendom.

Sygnir skriver i sine kommentarer til høringsuttalelsene at hovedregelen er at alle nyttbare jordmasser skal fraktes til permanent masselager. Sygnir beskriver i sin kommentar til høringsuttalelsen hvordan de mener dialogen med grunneieren om det permanente masselageret har vært, herunder drøfting av ulike plasseringer, inkludert Kvålshagane. Ifølge Sygnir kom det i et møte mellom Sygnir og grunneier 25. mai 2023 fram at dette området hadde vanskelig tilkomst for massetransport samt var bratt. Når det gjelder veien til det planlagte masselageret skriver Sygnir at det ikke framgår av offentlige eiendomsdatabaser eller avskrifter av pantebøker at sameiet på Kvåle er eier av denne veien. Sygnir opplyser også om at de, etter å ha vært i kontakt med landbrukssjefen i Sogndal kommune, har startet å utarbeide søknad om nydyrking på den aktuelle teigen på Vatnasete. Søknaden vil ifølge Sygnir sendes til Sogndal kommune fra Sygnir som konsesjonær og tiltakshaver, jf. forskrift om nydyrking § 4, for saksbehandling snarest mulig.

Skartun skriver i sine merknader til Sygnirs kommentarer at det er viktig at gjennomføringen skjer ved bruk av landbruksfaglig kompetanse. Grunneier opplyser å være positiv til å inngå avtale om at han gjennomfører oppdyrkingen av arealet, for å sikre at dette gjennomføres på riktig måte, og imøteser dialog rundt dette.

NVE viser til at Energidepartementet (ED) i sitt klagevedtak datert 25. november 2024 presiserte at:

«Vilkåret om erstatningsareal betinger at det blir gitt tillatelse til dette fra relevante myndigheter, og således ikke kan forstås som et absolutt krav. Departementet viser i den forbindelse til høringsuttalelsene fra kommunen, Statsforvalteren og fylkeskommunen, som alle ber om at det legges til rette for flytting av matjord til et erstatningsareal for videre bruk til jordbruksformål dersom det ikke er mulig å unngå plassering av stasjonen på dyrka jord. Departementet er enig med NVE i at vilkår i konsesjonen er i tråd med disse innspillene, og legger på bakgrunn av høringsuttalelsene til grunn at disse instansene vil legge til rette for oppfølgingen av vilkåret.»

Konsesjonsvilkår nr. 13 skal altså ikke forstås som et absolutt krav, men NVE understreker at vi forventer at Sygnir sørger for at matjordressursene i det aller vesentligste blir ivaretatt og legger til rette for at de fortsatt kan benyttes til landbruksformål. Dette inkluderer også matjord på E. Kvåles eiendom, gnr. 23, bnr. 42, jf. ordlyden i vilkår nr. 13 i konsesjonen. Vi legger til grunn at Sygnir har, eller vil skaffe seg, nødvendige tillatelser etter annet lovverk. Det er konsesjonær sitt ansvar å sørge for å skaffe seg andre tillatelser.

Etter vår vurdering gir detaljplanen et godt utgangspunkt for ivaretagelse av matjord som må flyttes som følge av tiltaket. Det har kommet innspill om at gjennomføringen må skje ved bruk av landbruksfaglig kompetanse. Sygnir skriver i detaljplanen at all flytting av matjord skal håndteres i

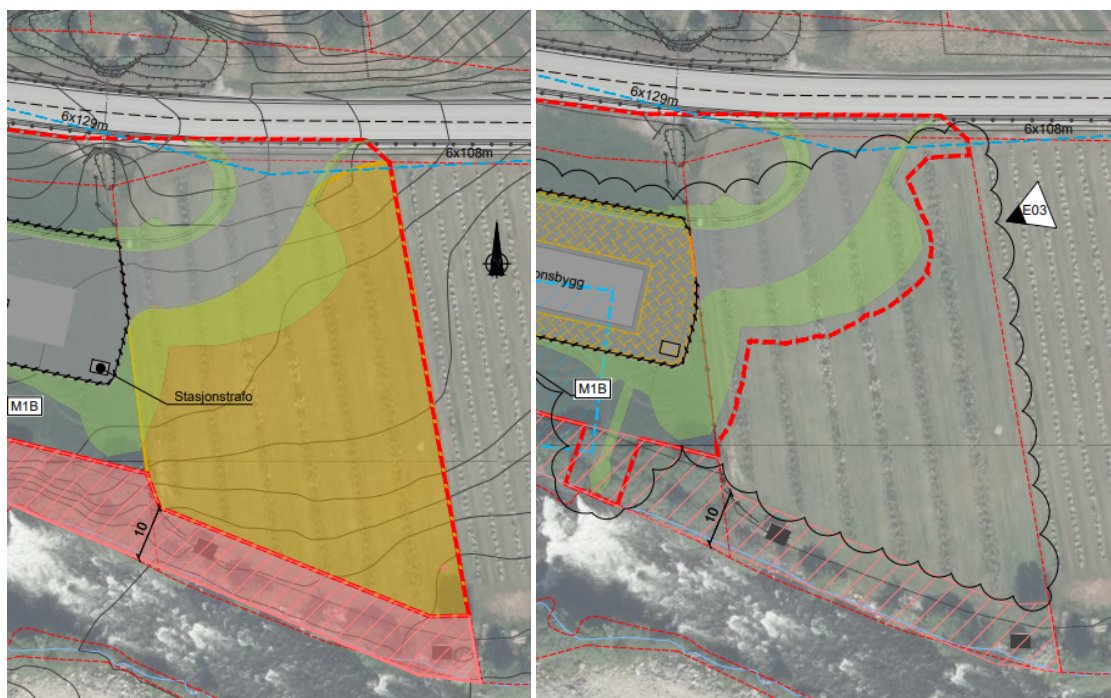

tråd med Norsk Landbruksrådgiving / NIBIO sin veileder Jordmasser - Fra problem til ressurs². NVE konstaterer at det framgår av side 73 i denne at både planlegging og gjennomføring av flytting av dyrka jord bør utføres av personell med nødvendig kompetanse. NVE legger til grunn at Sygnir følger veilederen, slik det er beskrevet i detaljplanen, og at planlegging og gjennomføring av flytting av dyrka jord utføres av personell med nødvendig kompetanse. NVE mener at detaljplanen oppfyller kravene i konsesjonen om flytting og håndtering av matjord.

4.2.2 Begrense midlertidig arealbeslag på dyrka jord og fjerning av frukttrær

I anleggskonsesjonens vilkår nr. 14 er det satt krav om at detaljplanen spesielt skal beskrive og drøfte hvordan Sygnir kan redusere arealbruken til midlertidige riggområder og begrense fjerningen av frukttrær. Sygnir skal vurdere om riggområdet på dyrket jord som er tegnet inn på arealbrukskartet datert 6.12.2023 kan deles opp og beskrive hvordan arealer på stasjonstomten og/eller veien kan benyttes som midlertidige riggområder.

Det framgår av kapittel 4.2 i detaljplanen at riggområdet som tidligere har vært planlagt på landbruksareal er flyttet til innsiden av stasjonsgjerdet. Sygnir skriver at omfang av felling derfor er begrenset, og at det kun skal felles frukttrær i forbindelse med etablering av ny adkomstvei fra Rv. 5 og østre del av stasjonsområde.

Figur 3: Kart fra konsesjonsfasen (t.v.) og detaljplanen (t.h.) som viser redusert arealbruk på dyrka jord vest for stasjonsområdet. Oransje farge/skravur angir riggområder. Rød stiplet linje angir inngrepsgrensen. Kilde: Arealbrukskart datert 6. desember 2023 (t.v.) og Arealbrukskart datert 9. oktober 2024 (t.h.).

NVE mener det er svært positivt at Sygnir ikke lenger planlegger å etablere midlertidige riggområder på arealet med frukttrær vest for stasjonsområdet, men i stedet benytter arealer som uansett skal opparbeides i forbindelse med stasjonen. Vi vurderer at detaljplanen oppfyller kravet i

² [Jordmasser-fra-problem-til-ressurs-2.-utgave-2022.pdf](#)

konsesjonsvilkåret knyttet til redusert arealbruk for midlertidige riggområder og begrenset fjerning av frukttrær.

4.2.3 Arrondering og istandsetting

I anleggskonsesjonens vilkår nr. 14 er det satt krav om at Sygnir skal foreta en forsvarlig opprydding og istandsetting av anleggsområdene, som skal være ferdig senest to år etter at anlegget er satt i drift. Videre er det satt krav om at detaljplanen spesielt skal beskrive og drøfte hvordan midlertidig riggområde skal istandsettes og tilbakeføres med tilsvarende jordbrukskvalitet som området har i dag.

Prinsipper for massehåndtering og istandsetting av terreng er beskrevet i kapittel 5.6 i detaljplanen. Her framgår det blant annet at istandsetting og arrondering skal følge prinsippene i NVE sin veileder for terrengbehandling³. I kapittel 4.2 står det at eventuelt overskudd av matjord og andre egnede masser vil kunne benyttes i forbindelse med arrondering og tilstelling av fyllingsskråninger.

E. Kvåle skriver i sin høringsuttalelse at det er nødvendig at all matjord ivaretas til nydyrking, og at det ikke aksepteres at en så viktig ressurs legges som plastring i skråninger eller lignende. J. Skartun viser i sin uttalelse også til den planlagte plasseringa av ev. overskuddsjord i skråninger, og skriver at plastring av skråninger etter hans vurdering ikke er akseptabel bruk av matjord.

Sygnir skriver i sine kommentarer til høringsuttalelsene at hovedregelen er at alle nyttbare jordmasser skal fraktes til permanent masselager (jf. kapittel 4.2.1 over). Videre skriver de at det må holdes igjen tilstrekkelige mengder masser til sluttarrondering rundt stasjonstomta, og at det er behov for en viss fleksibilitet i mengdeberegningen av dette volumet. Sygnir mener det er uproblematisk at det åpnes opp for at «overskuddsjord» kan plasseres i skråninger.

Kvåle og Skartun skriver i sin felles merknad til Sygnirs kommentarer at det vil ikke være i samsvar med dagens alminnelige krav til håndtering av matjord å legge denne som vekstlag i skråninger. De viser til Statens vegvesens håndbok V712 og skriver at det som normalt skal benyttes som vekstlag i skråninger er undergrunnsmasser (C-sjiktet). De skriver videre at det er nødvendig at anleggsgjennomføringen gjennomføres slik at det ikke oppstår uønsket spredning av ugress, herunder at maskiner rengjøres før utgraving av matjord og frakt til masselager.

Når et areal blir opparbeidet, mener NVE det er viktig å mellomlagre masser i ranker og separere massefraksjoner for å lykkes med arrondering og istandsetting. I praksis kan det være utfordrende å holde toppmassene adskilt fra resten av massene. Vi oppfordrer Sygnir sammen med entreprenøren, til å finne en løsning på hvordan toppmassene kan mellomlagres slik at det blir mindre sannsynlig at disse blander seg med andre masser. I forbindelse med arrondering og istandsetting er det viktig å få til overganger som er så like terrenget rundt som mulig. Vi viser til «NVEs veileder for terrengbehandling ved bygging av vassdrags- og energianlegg». Veilederen sier blant annet at fyllinger skal mettes med finere masser under toppmassene, slik at toppmassene ikke vaskes ned i hull mellom sprengstein ved regnskyll. Toppmassene bør ikke klappes, men legges rufsete tilbake for å legge til rette for naturlig revegetering.

Vi viser til at Sygnir skal håndtere matjord i tråd med Norsk Landbruksrådgiving / NIBIO sin veileder Jordmasser - Fra problem til ressurs⁴. I denne veilederen brukes begrepet matjord om det øverste

³ [NVE Veileder Nr.2/2021 Veileder for terrengbehandling ved bygging av vassdrags- og energianlegg.](#)

⁴ [Jordmasser-fra-problem-til-ressurs-2.-utgave-2022.pdf](#)

laget (A-sjiktet) på fulldyrka jord, overflatedyrka jord og innmarksbeite. Under matjordlaget kommer et mellomlag (B-sjiktet) før undergrunnslaget (C-sjiktet). Det framgår av veilederen at ved jordflytting for å ivareta matjord, er det sjeldent aktuelt å flytte undergrunnslaget (C-sjiktet). NVE slutter seg til høringspartenes vurdering av at matjordlaget ikke skal brukes til istandsetting av arealer ved stasjonsområdet. Vi konstaterer at Sygnir, både i detaljplanen og i sine kommentarer til de innkomne merknadene, legger til grunn at noe matjord kan bli benyttet til istandsetting av blant annet skråninger. NVE vil derfor sette vilkår om at Sygnir ikke skal benytte matjordmasser fra A-sjiktet til istandsetting av midlertidig arealbruk ved Kvåle transformatorstasjon på arealer som ikke kan dyrkes etter endt anleggsfase. Vi mener at Sygnir i stedet må benytte andre egnede vekstmasser, jf. omtale av dette i detaljplanens kapittel 4.2 og 5.6. Dersom det blir nødvendig med tilsåing for å få til god revegetering, minner vi om viktigheten av å bruke stede egne frøblandinger.

Når det gjelder tiltak for å hindre spredning av ugress, viser vi til at det framgår av kapittel 5.8 at ved anleggsarbeid som berører landbruksarealer skal maskinene rengjøres før bruk for å unngå spredning av fremmede arter, sykdommer osv. NVE mener dette også vil legge til rette for å unngå spredning av ugress.

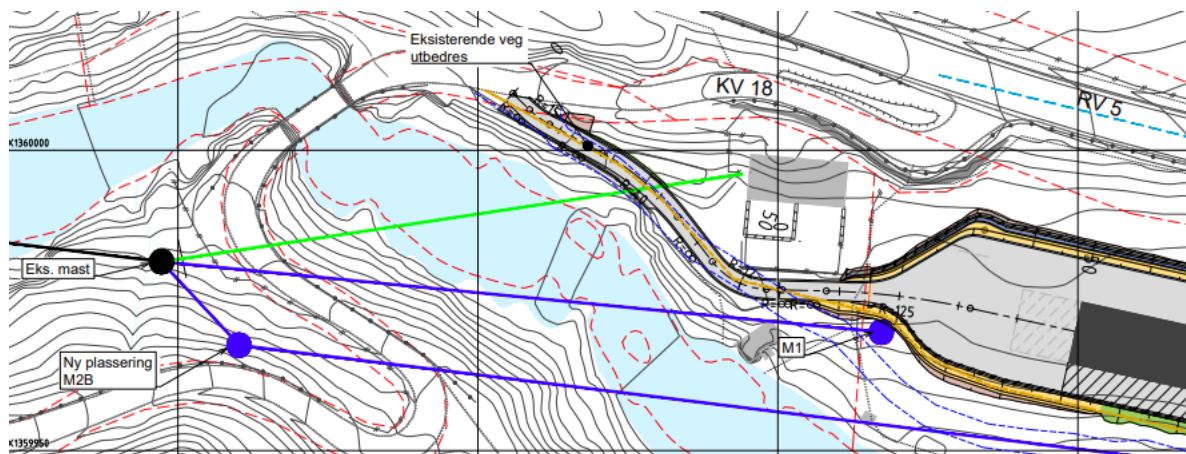
Etter NVEs vurdering gir detaljplanen et godt utgangspunkt for en vellykket arrondering og istandsetting, gitt vilkår om at matjordlaget ikke skal brukes til istandsetting av stasjonstomta. Vi konstaterer at det ikke lenger skal etableres midlertidig riggområde på arealer som skal tilbakeføres til dyrka mark etter anleggsperioden, og mener detaljplanen oppfyller kravet om å beskrive istandsetting og tilbakeføring.

4.3 Adkomstvei

4.3.1 Oppgradering av eksisterende vei fra Fjærlandsveien til Kvåle transformatorstasjon

I anleggskonsesjonens vilkår nr. 14 er det satt krav om at detaljplanen spesielt skal beskrive og drøfte oppgradering av eksisterende vei fra Fjærlandsveien til Kvåle transformatorstasjon.

Det framgår av kapittel 4.2 i detaljplanen at det kun er behov for å oppgradere den eksisterende private veien fra Kvåle transformatorstasjon til den kommunale vegen, som i kartet under er markert som «KV 18». Veien skal dimensjoneres for lettere kjøretøy (personbil/LL) og benyttes som adkomstvei i driftsfasen. Den kommunale vegen («KV 18») som tar av fra Fjærlandsvegen/Rv. 5 skal ikke oppgraderes som en del av byggingen av nye Kvåle transformatorstasjon.

Figur 4: Utsnitt fra situasjonsplanen som viser hvilke eksisterende veier som skal oppgraderes som en del av tiltaket. Kilde: Vedlegg 1 til detaljplanen datert 16.10.2024.

NVE konstaterer at detaljplanen beskriver hvilke eksisterende veier mellom Fjærlandsveien/Rv. 5 og Kvåle transformatorstasjon som skal oppgraderes. Etter vår vurdering oppfyller detaljplanen kravet om å beskrive og drøfte oppgradering av eksisterende vei fra Fjærlandsveien til Kvåle transformatorstasjon.

4.3.2 Adkomst til den nye transformatorstasjonen

Adkomsten til stasjonstomta og den nye transformatorstasjonen er beskrevet i kapittel 4.5 i detaljplanen. Det skal etableres en ny adkomstvei til nye Kvåle trafostasjon fra Rv. 5, som skal stenges med autovern etter endt anleggsperiode. I driftsfasen kan autovernet fjernes og adkomstveien brukes ved behov for utskifting av trafo eller i beredskapssituasjoner. Tilkomsten i driftsfasen vil bli via eksisterende tilkomst fra KV 18 (nærmere beskrevet i kapittel 4.3.1 over).

Statens vegvesen (SVV) skriver i sin uttalelse at de mener adkomsten til den nye transformatorstasjon ikke er godt nok avklart. De viser til at de har gitt midlertidig tillatelse til avkjøring fra Rv. 5 i anleggsperioden, slik denne er vist på situasjonsplanen som ligger ved detaljplanen, men at det er utfordringer knyttet til permanent adkomst. SVV viser til at eksisterende kryss fra Rv. 5 som er planlagt brukt som adkomstvei i driftsfasen kan bli stengt. En alternativ adkomst til stasjonstomta i driftsfasen kan da være via fylkesveg 5614 Avsølevegen og KV 18 over Kvåle bru. Dersom Sygnir mener denne adkomstveien ikke er akseptabel, mener SVV at andre løsninger må vurderes. De ber NVE ta stilling til om saken er godt nok opplyst før detaljplanen blir behandlet.

Flere andre høringsparter har også kommentarer til adkomsten til stasjonsområdet, og viser til uttalelser og vedtak fra SVV.

Sygnir redegjør i sine kommentarer til de innkomne uttalelsene for bakgrunnen for at det ble søkt om ny, midlertidig avkjørsel fra Rv. 5 til stasjonsområdet. Sygnir mener at den alternative adkomsten via fylkesveg 5614 Avsølevegen og KV 18 fra Skjeldestad og over brua og ned til stasjonsområdet ikke er en fullverdig erstatning for dagens adkomst til stasjonsområdet, men skriver at de finner det akseptabelt å benytte denne adkomsten. Samtidig viser de til at de har en tidsavgrenset tillatelse fra SVV til å beholde og bruke den nye avkjørselen fra Rv. 5 direkte til stasjonstomta i beredskapsmessige situasjoner. Sygnir skriver at bruksfrekvensen av denne avkjørselen vil bli svært lav i driftsfasen, og kan vanskelig forstå hvorfor det ikke kan gis permanent løyve.

Kvåle og Skartun skriver i sin felles merknad til Sygnirs kommentarer at SVV presiserer at dagens avkjørsel fra riksveien vil bli stengt. De mener NVE må avvente ytterligere behandling av detaljplanen inntil det er avklart hvilken veitilkomst dette stasjonsområdet vil få når dagens avkjørsel stenges.

NVE konstaterer at Sygnir har konsesjon etter energiloven for å bygge og drive en ca. 40 meter lang permanent adkomstvei med bredde inntil 12,1 meter. Vi konstaterer videre at SVV i vedtak datert 15.11.2024 har gitt tillatelse til etablering av ny, midlertidig avkjøring fra Rv. 5 til den nye transformatorstasjonen. Etter 1. juni 2027 skal avkjøringa ifølge denne tillatelsen stenges fysisk med rekkverk, og kun brukes som beredskapsadkomst ved akutte hendelser og for spesialtransport.

SVV og berørte grunneiere ber NVE ta stilling til om saken er godt nok opplyst før detaljplanen blir behandlet. NVE viser til at detaljplanen skal konkretisere de konsesjonsgitte anleggene, og beskrive hvordan anleggsarbeidet skal gjennomføres med minst mulige miljø- og

landskapsmessige ulemper. Etter vår vurdering beskriver detaljplanen adkomstrutene til stasjonen i både anleggs- og driftsfasen på en tilstrekkelig måte. Vi har ikke samme oppfatning som de berørte grunneierne av SVVs uttalelse, og kan ikke se at det er besluttet at dagens adkomstvei til Kvåle transformatorstasjon skal stenges. Vi er kjent med at det pågår reguleringsplanarbeid som kan medføre behov for å endre dagens tilkomst til stasjonsområdet, men kan ikke se at en eventuell framtidig stenging av dagens avkjørsel fra Rv. 5 er til hinder for at NVE kan godkjenne detaljplanen fra Sygnir.

Vi legger til grunn at Sygnir har, eller vil skaffe seg, nødvendige tillatelser etter annet lovverk. Det er konsesjonær sitt ansvar å sørge for å skaffe seg andre tillatelser, herunder fra vegmyndighetene.

4.4 Detaljplanlegging av øvrig arealbruk

4.4.1 Justert plassering av ny transformatorstasjon og tilkomst til landbrukseiendommer

J. Skartun ber i sin uttalelse om at transformatorstasjonen må plasseres nærmere Rv. 5. Dette begrunner han med behov for kjørbare tilkomst for traktor, noe som krever tilstrekkelig bredde ned mot elva. E. Kvåle skriver i sin uttalelse at det ikke er realistisk å etablere kjørbare skråninger langs den nye adkomstveien, og at eksisterende kulvert derfor må forlenges under den nye veien.

Sygnir skriver i sine kommentarer til uttalelsen at transformatorstasjonen i detaljplanleggingen er blitt plassert så nært Rv. 5 som mulig, og at det ikke er mulig å flytte stasjonen nærmere Rv. 5. Når det gjelder tilgang til landbrukseiendommer, viser de til at det planlegges et stigningsforhold på om lag fem prosent i de aktuelle skråningene, noe Sygnir mener er akseptabelt for en selvgående landbruksmaskin. Sygnir skriver videre at stigningsforholdet på Rv. 5 forbi den aktuelle strekningen er seks prosent, og mener at en stedlig tilpassing vil bli løst på en forsvarlig god måte uten at det fremlegges detaljerte veiprofiler som viser hvordan dette er tenkt løst.

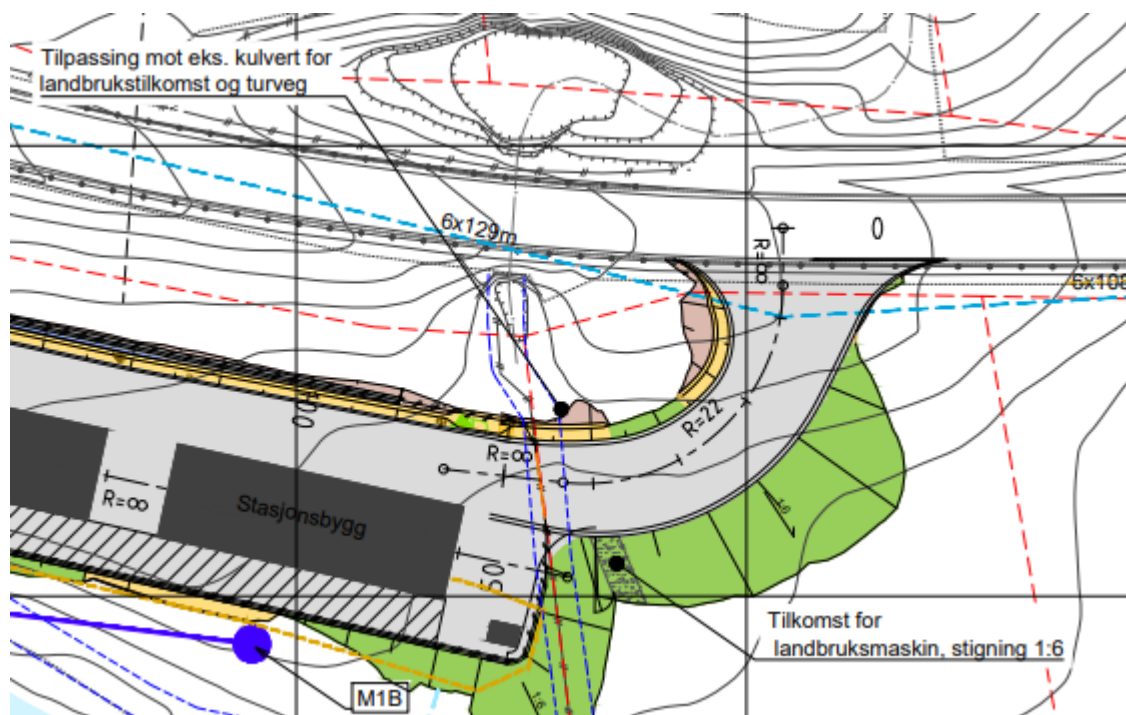
Skartun skriver i sine merknader til Sygnirs kommentarer til uttalelsene at det at SVV tidligere har uttalt at avstanden til riksveien skal være 20 meter, ikke er tilstrekkelig for å kunne si at stasjonen ikke kan flyttes nærmere veien. Skartun mener det ikke er foretatt tilstrekkelige vurderinger rundt muligheter for tilpasning. Videre skriver Kvåle og Skartun at de ikke kan se at det stemmer at veien vil få en stigning på 5 prosent. De viser til at høyden i kulverten er 5 meter, og at en stigning like etter kulverten vil kunne medføre at redskaper tar opp i taket. Det er behov for et samlet flatt areal på 7,8 meter etter kulverten, for å sikre tilkomst for traktor med last og bakmontert redskap. Da blir det ikke mer enn 10 meter som kan benyttes til stigning, og ikke 17,8 meter slik Sygnir skriver. Grunneierne mener også at det er behov for en vurdering av stigningsforholdene på motsatt side av veien.

NVE legger til grunn at det ikke er mulig å flytte transformatorbygget nærmere Rv. 5. Vi viser til at Sygnir har endelig konsesjon for å etablere transformatorstasjonen i det aktuelle området, og mener det er positivt at de i detaljplanleggingen har plassert stasjonen så nærme Rv. 5 som mulig. Når det gjelder hvorvidt det er mulig å etablere skråninger som er kjørbare for landbruksmaskiner på gnr. 23 bnr. 42, viser NVE til Håndboka *Normaler for landbruksveier med byggebeskrivelse*⁵. Her framgår det at for landbruksbilveier med moderat til lavt trafikkgrunnlag (veiklasse 3) skal maksimal stigning normalt ikke overstige 10 prosent. Etter NVEs vurdering er den planlagte tilkomsten for landbruksmaskin, som vist i figuren nedenfor, realistisk og legger til rette for at

⁵ [Normaler for landbruksveier med byggebeskrivelse](#). Landbruks- og matdepartementet og Landbruksdirektoratet (2016).

grunneier fortsatt får tilkomst med landbruksmaskiner til det aktuelle arealet. Vi viser til at Sygnir i sine merknader til uttalelsene skriver at det skal gjøres tilpassing mot eksisterende kulvert for landbrukstilkomst og turveg, samt at det skal være tilkomst til resterende landbruksteig for landbruksmaskin med stigning 1:6. Etter NVEs vurdering er det derfor ikke behov for nye vilkår for å sikre at grunneiere fortsatt har tilgang til resterende landbruksarealer etter endt anleggsfase.

Figur 5: Planlagt tilkomst for landbruksmaskin, med stigning 1:6. Vedlegg 1 til detaljplanen datert 16.10.2024.

4.4.2 Vannforsyning

To grunneiere viser i sine høringsuttalelser til at det er etablert et pumpehus ved elva på gnr. 23, bnr. 42, og at der går en vannledning fra denne pumpen som sikrer vannforsyning til arealer på motsatt side av Rv. 5. I sine merknader til Sygnirs kommentarer ber de om en bekreftelse på at vannledningen også kan vedlikeholdes og skiftes ut ved behov av Skartun, og at han vil ha tilkomst til arealet for slikt vedlikehold / utskiftning.

Sygnir skriver i sine kommentarer til uttalelsen at selve pumpehuset ikke vil bli berørt av anleggsarbeidet, men at vannledningen må midlertidig fjernes i anleggsperioden. De bekrefter at ved endt anleggsperiode vil Sygnir sørge for at vannledningen reetableres i en permanent, ny grøftetrasé og kobles sammen med eksisterende ledning.

NVE konstaterer at vannledningen må fjernes midlertidig mens anleggsarbeidet pågår. Vi oppfordrer Sygnir til å planlegge anleggsarbeidet slik at perioden hvor vannforsyningen til de aktuelle arealene på motsatt side av Rv. 5 påvirkes av anleggsarbeidet blir kortest mulig.

4.4.3 Turvei langs elva

Vestland fylkeskommune viser i sin høringsuttalelse til Sogndal kommune sine planer om turvei langs Sogndalselvi. Fylkeskommunen mener det ikke er urimelig å stille krav om at konsesjonær opparbeider turvei i forbindelse med etableringen av transformatorstasjonen, og mener opparbeiding av turvei langs elva må inkluderes i situasjonsplanen og vises i detaljplanen.

Sygnir skriver i sin kommentar til uttalelsen at de er uenige i den gjentatte påstanden om konsesjonær skal pålegges å opparbeide turvei i forbindelse med prosjektet. De viser til at kommunens ønske om en framtidig etablering av sti er ivaretatt i situasjonsplanen, og at det framgår av NVEs notat *Bakgrunn for vedtak* datert 14. juni 2024 at det ikke er aktuelt å pålegge nettselskap å finansiere anlegg som ikke har sammenheng med nettanlegget.

NVE har ingen ytterligere merknader. Vi viser til våre tidligere vurderinger i nest siste avsnitt i kapittel 3.3.5 i notatet *Bakgrunn for vedtak* datert 14. juni 2024.

4.5 Naturmangfold

4.5.1 Naturmangfoldloven §§ 8 til 12

De miljørettslige prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8 til 12 er vurdert i konsesjonsbehandlingen i NVEs notat *Bakgrunn for vedtak* datert 14. juni 2024. I arbeidet med detaljplanen har Sygnir sjekket aktuelle databaser, uten å finne ny informasjon om naturmangfold knyttet til stasjonstomten. NVE har bekreftet disse opplysningene med egne søk i databasene Naturbase og Artsdatabanken den 15. januar 2025.

Statsforvaltaren i Vestland skriver i sin uttalelse at de tidligere har gitt innspill om viktig naturmiljø, som de vurderer at er fulgt opp i detaljplanen. Vestland fylkeskommune skriver i sin uttalelse at det ikke er noe spesielt å kommentere på når det gjelder vannmiljø og fisk, men at de vil fremheve at det er positivt at konsesjonær søker å heve kompetansen hos de som skal utføre arbeidet.

NVE mener vurderingene av naturmangfold i detaljplanen bygger på et oppdatert kunnskapsgrunnlag, og vi mener vurderingene er tilstrekkelig konkrete og dekkende for tiltaket.

4.5.2 Fugleavvisere

I anleggskonsesjonens vilkår nr. 11 er det satt krav om at det skal monteres fugleavvisere på linene mellom mastepunktene M2B–M1 og M2B–M1B der ledningen krysser Sogndalselvi.

Sygnir skriver i kapittel 4.1 i detaljplanen at det skal monteres fugleavvisere på linjene mellom mastepunktene M2B–M1 og M2B–M1B der ledningen krysser Sogndalselvi, i tråd med vilkår i anleggskonsesjon.

Etter NVEs vurdering oppfyller detaljplanen kravet i konsesjonen om fugleavvisere.

4.5.3 Fremmede arter

Det framgår av kapittel 5.7 og 5.8 i detaljplanen at ved funn av fremmede arter skal nødvendige tiltak for å hindre spredning iverksettes, samt at ved anleggsarbeid som berører landbruksarealer skal maskinene rengjøres før bruk for å unngå spredning av fremmede arter.

NVE mener det er viktig at Sygnir planlegger anleggsarbeidet slik at dere unngår å spre fremmede arter. Når jordmasser flyttes, kan disse artene spres uten at dere er klar over det. Vi minner om at det er konsesjonærens ansvar å gjennomføre nødvendige tiltak for å hindre at fremmede arter blir spredd, i henhold til forskrift om fremmede organismer § 24.⁶

⁶ [Forskrift om fremmede organismer - Kapittel V. Krav til aktsomhet og til virksomheter og tiltak som kan medføre spredning av fremmed... - Lovdata](#)

4.6 Kulturminner og kulturmiljø

Vestland fylkeskommune viser i sin høringsuttalelse til at de gjennomførte arkeologiske registreringer på gnr. 23 bnr. 43 i 2022, men ikke på gnr. 23 bnr. 42 der det nå blant annet planlegges adkomstvei. Fylkeskommunen skriver at det er svært uheldig at inngrepssona har blitt utvidet etter at registreringa var ferdigstilt. De kan ikke utelukke at det kan ligge automatisk freda kulturminner på gnr. 23 bnr. 42, men vurderer at potensiale er mindre ettersom resultatet fra registreringa på gnr. 23 bnr. 43 ga få funn. Vestland fylkeskommune gjør oppmerksom på meldeplikta etter kulturminneloven § 8, 2. ledd. Videre ber fylkeskommunen om at det i anleggsarbeidet unngås inngrep i/skade på eventuelle kulturlandskapstrekk som steingarder, ruiner, eldre veier/stier, bakkemurer, tufter, m.m.

Sygnir beklager i sin kommentar til uttalelsen at riggområdet på gnr. 23 bnr. 42 ikke har vært omfattet av kulturminneundersøkelsene, men viser til at dette arealet ikke lenger vil bli berørt av anleggsarbeidet. Når det gjelder arealet der adkomstveien skal etableres, viser de til at dette i stor grad sammenfaller med arealer som var inkludert i Sygnir sin søknad om arkeologiske registreringer datert 24. april 2024. De viser også til at fylkeskommunens rapport fra undersøkingene inkluderer henvisning til gnr. 23 bnr. 42, og mener saksbehandler hos fylkeskommunen har vært innforstått med at arealer på denne eiendommen også ville bli berørt. Avslutningsvis bekrefter Sygnir at de er kjent med meldeplikten, og opplyser om at kravet gjøres kjent for entreprenører gjennom kontraktsdokumenter.

NVE konstaterer at det er Sygnir sitt ansvar å innhente nødvendige tillatelser etter annet lovverk, og ivareta krav som følger av relevante lover i gjennomføringen av anleggsarbeidet. Vi har ingen ytterligere merknader til dette temaet.

4.7 Naturfare

Det framgår av kapittel 3.4 i detaljplanen at naturfare ble vurdert i konsesjonssaken. Det er gjennomført flomsonekartlegging og skredfarevurdering, inkludert kvikkleievurdering. Flomsonekartleggingen som ble gjennomført i forbindelse med konsesjonssøknaden konkluderte med at det var behov for tiltak for erosjonssikring langs elveskråningen. Sygnir opplyser i detaljplanen at behovet for erosjonssikring av anlegget har blitt ivaretatt gjennom prosjektering av anlegget. Norconsult har vurdert at det ikke er nødvendig med erosjonssikring av prosjektert tiltak.

NVE minner om at det er konsesjonærens ansvar at planleggings-, anleggs- og driftsfasen tar høyde for den reelle skredfaren, og at anlegget ikke øker faren for skred eller flom for tredjepart.

4.8 Involvering

I anleggskonsesjonen er det i vilkår nr. 14 satt krav om at Sygnir skal utarbeide detaljplanen i kontakt med berørt kommune, grunneiere og andre rettighetshavere.

I kapittel 2.4 i detaljplanen skriver Sygnir at dialog knyttet til detaljplanen har blitt håndtert parallelt med dialog for konsesjonssøknaden, samt at dialogen med grunneiere har holdt fram parallelt med prosjektering og utarbeidelse av detaljplan.

To av de berørte grunneierne skriver sine høringsuttalelser at de ikke kjenner seg igjen i Sygnir sin beskrivelse i detaljplanen av dialog med grunneiere. De opplyser at de ikke har blitt kontaktet i forbindelse med utformingen av detaljplanen, og at det derfor er feil at dialogen har holdt fram parallelt med prosjektering og utarbeidelse av detaljplan.

Sygnir beskriver i sine kommentarer til uttalelsene hvilke forsøk de har gjort på å komme videre i dialogen med grunneiere..

NVE legger til grunn at Sygnir og overnevnte grunneiere har ulike ønsker og interesser knyttet til framtidig utvikling av de berørte eiendommene. Vi minner Sygnir om viktigheten av å legge til rette for en åpen og konstruktiv dialog med grunneiere og rettighetshavere som berøres av ulike nettiltak. Etter NVEs vurdering kan involveringen i denne saken ha blitt noe preget av at detaljplanen første gang ble utarbeidet før konsesjonssøknaden var ferdig behandlet. Vi har forståelse for at grunneiere ønsker at det foreligger en endelig konsesjon før de involverer seg i detaljplanleggingen, samtidig som vi ser at nettselskap i noen tilfeller har behov for rask framdrift. Etter NVEs vurdering har Sygnir oppfylt kravet i konsesjonen om å utarbeide detaljplanen i kontakt med berørte grunneiere mv.

4.9 Riving av dagens Kvåle transformatorstasjon

I anleggskonsesjonens vilkår nr. 12 er det satt krav om at eksisterende Kvåle transformatorstasjon skal fjernes innen to år etter idriftsettelse av nye Kvåle transformatorstasjon, og at Sygnir skal lage en plan for rivingen. Planen skal forelegges NVE før arbeidene igangsettes, og den kan inngå i detaljplanen. I planen skal Sygnir blant annet beskrive hvordan tomte skal tilbakeføres og istandsettes.

Det framgår av kapittel 4.4 i detaljplanen at dagens Kvåle transformatorstasjon planlegges lagt ned når nye Kvåle stasjon er satt i drift. Stasjonen skal fjernes innen to år etter idriftsettelse av nye Kvåle, og plan for rivingen skal forelegges NVE før arbeidene igangsettes.

NVE konstaterer at riveplanen skal lages og forelegges NVE på et senere tidspunkt, før rivearbeidene igangsettes. Vi har derfor ikke gjort noen nærmere vurderinger av riving i dette vedtaket.

5 NVEs vurdering av søknader om ekspropriasjon og forhåndstiltredelse

Ekspropriasjon innebærer at en grunneier/rettighetshaver må gi fra seg eiendomsrettigheter eller andre rettigheter uten å godta dette frivillig, mot at det i en etterfølgende skjønnsak fastsettes erstatning. Dette vil kunne skje dersom grunneier/rettighetshaver og søker ikke lykkes i å forhandle seg fram til minnelige avtaler. NVE forutsetter at tiltakshaver forsøker å komme frem til minnelige ordninger med berørte grunneiere og rettighetshavere jf. ekspropriasjonsloven § 12.

5.1 Hjemmel

Sygnir har i medhold av lov om oreigning av fast eignedom av 23. oktober 1959 (ekspropriasjonsloven) § 2 nr. 19 søkt om tillatelse til å foreta ekspropriasjon av nødvendig grunn og rettigheter for å bygge og drive de omsøkte elektriske anleggene, herunder rettigheter for lagring, atkomst og transport. Ekspropriasjonsloven § 2 nr.19 gir hjemmel til å ekspropriere «så langt det trengst til eller for (...) varmekraftverk, vindkraftverk, kraftlinjer, transformatorstasjoner og andre elektriske anlegg.»

Bestemmelsen gir NVE hjemmel til å samtykke til ekspropriasjon av eiendomsrett eller bruksrettigheter for å bygge og drive de omsøkte anleggene. Tre grunneiere blir berørt av tiltakene som NVE har gitt konsesjon til. Sygnir har inngått avtale med én av grunneierne, og søker om ekspropriasjon og forhåndstiltredelse for to eiendommer som blir berørt av byggingen av anleggene.

5.2 Omfang av ekspropriasjon

Søknaden gjelder ekspropriasjon av nødvendig grunn og rettigheter for bygging og drift/vedlikehold, herunder rettigheter for lagring, atkomst, ferdsel og transport i forbindelse med bygging og drift/vedlikehold av de omsøkte anleggene.

Sygnir søker om ekspropriasjon av eiendomsrett for følgende arealer i Sogndal kommune:

- Areal til Kvåle transformatorstasjon, ca. 5022 m². Arealet inkluderer transformatorstasjonen, opparbeidet uteareal, ledninger, mastepunkter og jordkabler innenfor stasjonsområdet på gnr. 23, bnr. 43. Tiltaket er permanent.
- Areal til permanent adkomstvei fra Riksveg 5 til Kvåle transformatorstasjon, ca. 888 m². Arealet inkluderer adkomstveien, areal utenfor veiskulderen på sørsiden av veien, restarealet på innsiden av veien mot Kvåle transformatorstasjon og etablering av rekkverk mot Riksveg 5 på gnr. 23, bnr. 42.

Sygnir søker om ekspropriasjon av bruksrett for følgende arealer:

- Bruksrett til areal for å opparbeide permanent veifylling for å etablere adkomstvei fra Riksveg 5 på gnr. 23, bnr. 42. Arealet er 592 m² og skal etter opparbeidelse av veiskulder tilbakeføres til tilsvarende dyrkningskvalitet som i dag. Bruksretten til veifyllingen er permanent.
- Bruksrett til 119 m² for etablering av overvannsgrøft, utløp med tilhørende plastring og istandsetting av terreng mot Sogndalselvi på gnr. 23, og bnr. 43. Bruksretten er permanent.
- Midlertidig bruksrett for å etablere nydyrkingsareal på gnr. 23, bnr. 43 ved Vatnasete. Bruksretten er midlertidig.

Kraftledningsgaten

Her vil nødvendig areal for fremføring av ledning bli klausulert. For 132 kV ledninger vil klausuleringsbeltet normalt utgjøre ca. 30 meter. Retten omfatter også rydding av skog i traseen i driftsfasen.

Lagring, ferdsel og transport

Dette omfatter nødvendige rettigheter til lagring, ferdsel og transport av utstyr og materiell på eksisterende privat vei mellom offentlig vei og stasjonssanlegg, i terrenget mellom offentlig eller privat vei frem til stasjonsanlegget og terrengtransport i ledningstraseen. Bruksretten gjelder også for uttransportering av tømmer som hugges i tilknytning til anlegget, nødvendig transport som følge av riving av eksisterende ledninger og uttransport av gammelt materiell.

Ekspropriasjonsloven § 5, andre ledd

I medhold av ekspropriasjonsloven § 5, andre ledd søker Sygnir om at NVE fastsetter at en eventuell klage på ekspropriasjonsvedtaket ikke gis utsettende virkning på gjennomføringen av tiltaket.

5.3 Interesseavveining

Samtykke til ekspropriasjon kan bare gis etter at det er foretatt en interesseavveining etter ekspropriasjonsloven § 2 annet ledd: «Vedtak eller samtykke kan ikke gjerast eller gjevast uten at det må reknast med at inngrepet tvillaust er meir til gagn enn skade.» Dette innebærer at samtlige

skader og ulemper de omsøkte anlegg medfører, skal avveies mot den nytten som oppnås med ekspropriasjonen.

5.3.1 Vurderinger av virkninger av konsesjonsgitt løsning

NVE har i konsesjonsvedtaket redegjort for fordeler og ulemper ved å bygge nye Kvåle transformatorstasjon i Sogndal kommune. Fordelene ved å bygge ny transformatorstasjon er å bedre forsyningssikkerheten i Sogndal sentrum og tilrettelegge for elektrifisering og utvikling av næring. Eksisterende Kvåle transformatorstasjon er gammel og i dårlig stand. På bakgrunn av dette vedtok NVE den 14. juni 2024 at den beste løsningen for samfunnet er å bygge en ny stasjon som omsøkt av Sygnir (NVE-ref. 202217394-30). Vedtaket ble senere påklaget av én berørt grunneier, og saken ble derfor oversendt Energidepartementet for endelig avgjørelse. I vedtak av 25. November 2024, stadfestet departementet at klagen ikke tas til følge, og at vedtaket er endelig (NVE-ref. 202217394-76). Relevante dokumenter i saken kan leses på www.nve.no/11927/a.

For de to berørte grunneierne i denne saken er ulempene i all hovedsak knyttet til tap av eiendom som i dag brukes til jordbruksformål. Da søknad om ekspropriasjon og forhåndstiltredelse var på høring, mottok NVE høringsinnspill fra de berørte grunneierne der de redegjorde for hvordan ny stasjon vil påvirke deres jordbruksinteresser negativt, og som vil bli drøftet i dette kapittelet.

NVE har stilt flere vilkår i konsesjonen som Sygnir må oppfylle for å bygge stasjonen, blant annet vilkår om detaljplan der Sygnir har beskrevet og drøftet hvordan hensyn til dyrket jord skal ivaretas. Vi har også stilt vilkår om at all berørt matjord skal flyttes til et nydyrkingsareal ved Vatnasete.

I høringsinnspillet fra J. Skartun opplyses det om at det har vært dialog med Sygnir om å etablere et erstatningsareal på Kvålshaugen, istedenfor på Vatnasete. Skartun etterlyser nærmere vurdering av dette. NVE konstaterer at vilkåret om å opparbeide nydyrkingsareal på Vatnasete ble stilt på bakgrunn av høringsinnspill fra kommunen, Statsforvaltaren og fylkeskommunen i konsesjonsprosessen, som ba om at det skulle tilrettelegges for nydyrking. NVE mottok på dette tidspunktet ikke høringsinnspill fra J. Skartun om at andre arealer var mer aktuelle.

Vi viser også til Energidepartementets vurdering av klagen, der de presiserer at oppfylling av vilkåret om nydyrkingsareal på Vatnasete er avhengig av tillatelser fra andre myndigheter, og kan dermed ikke anses som et absolutt krav. Dersom Sygnir og Skartun kommer til en minnelig løsning om et annet erstatningsareal enn Vatnasete, som ivaretar vilkår om håndtering av matjord, ser NVE ingenting i veien for at det kan løses mellom Sygnir og Skartun. Hvis en slik løsning ikke finner sted, eller Sygnir ikke får nødvendige tillatelser fra andre myndigheter, vil Sygnir, i medhold av ekspropriasjonstillatelsen, kunne opparbeide nydyrkingsareal på Vatnasete for å sikre ivaretagelse av dyrket jord. NVE mener derfor ikke at dette spørsmålet er avgjørende for ekspropriasjonssaken.

J. Skartun og E. Kvåle skriver at de har behov for tilgang til vannpumpen som ligger på gnr. 23, bnr. 43. I Sygnir sine kommentarer til høringsinnspillet skriver de at denne rettigheten kan tinglyses dersom det er ønskelig. NVE anser dette om et forhold som kan løses med privatrettslige avtaler mellom partene, og ikke medfører vesentlige ulemper for grunneierne.

Videre påpeker både J. Skartun og E. Kvåle at det er knyttet usikkerhet til tilkomsten til den nye stasjonen. NVE vurderer dette i kapittel 4.3 i dette dokumentet, og har også tidligere vurdert det i "bakgrunn for vedtak" av 14. juni 2024. Energidepartementet har også, i sin vurdering av klagen, skrevet at de er kjent med at det finnes en usikkerhet knyttet til mulig stengning av avkjøringen fra Riksveg 5. ED skriver i klageavgjørelsen at de anser dette som løsbart mellom Sygnir og Statens

vegvesen. NVE er ikke kjent med at det er avgjort at avkjøringen skal stenges, og Sygnir har opplyst at alternativ rute via Avsøleveien er akseptabel.

I spørsmålet om ekspropriasjon vurderer NVE om samfunnsnyttene av de konsesjonsgitte anleggene tvilløst er større enn ulempene det medfører for grunneiere og rettighetshavere. NVE kan ikke se at det er noen opplysninger som knytter seg til adkomsten som i seg selv gir vesentlige ulemper for grunneiere og derfor er avgjørende i interesseavveiningen.

E. Kvåle opplyser i sitt høringsinnspill at det er en kulvert som benyttes til adkomst med traktor som han er avhengig av for å sikre drift av eiendommen. Han ber om at dette stilles som vilkår i et eventuelt samtykke til ekspropriasjon. Som vi vurderer i kapittel 4.4.1 i dette dokumentet, vil den planlagte tilkomsten legge til rette for at grunneier fortsatt får tilkomst med landbruksmaskiner til det aktuelle arealet. Vi anser derfor adkomst gjennom kulvert som ivaretatt og ikke et forhold som bidrar til vesentlig ulempe for grunneierne.

E. Kvåle mener også at det bør stilles vilkår om ivaretagelse av matjord som går tapt på hans eiendom. NVE har stilt vilkår om at all berørt matjord skal flyttes til et erstatningsareal, inkludert matjorden fra E. Kvåles tomt. I tillegg har detaljprosjekteringen av anleggsarbeidet oppfylt NVEs krav fra konsesjonen om å redusere midlertidig riggområde på E. Kvåles landbruksareal. Vi anser derfor matjordressursene som ivaretatt, og ser ikke behov for ytterligere vilkår.

E. Kvåle stiller videre spørsmål om hvorvidt Sygnir har behov for eiendomsrett til adkomstveien, og skriver at en bruksrett vil være tilstrekkelig for formålet. NVE presiserer at formålet med veien er å sikre tilgang til transformatorstasjonen i beredskapssituasjoner og ved utskifting av transformator. Gitt transformatorstasjonenes samfunnskritiske funksjon, mener vi at det foreligger god grunn til at Sygnir skal ha eiendomsrett til den konsesjonsgitte veien for å sikre tilgang i akutte situasjoner. Vi viser til vår vurdering av adkomstveien i kapittel 3.3.10.2 i "Bakgrunn for vedtak" og kapittel 4.3.2 i dette dokumentet.

5.3.2 *Vurdering av alternative løsninger*

Når det gjelder valg av løsninger for anleggene det søkes ekspropriasjonstillatelse for, er vurdering av alternativer knyttet til plassering av transformatorstasjonen.

I søknad om nye Kvåle transformatorstasjon har Sygnir redegjort for flere vurderte, men ikke omsøkte plasseringer av stasjonen. NVE ga konsesjon til omsøkt plassering, og vi var enige med Sygnirs begrunnelse for valg av plassering. Energidepartementet stadfester i klageavgjørelsen at konsesjonsgitt alternativ er det mest rasjonelle. For vurderinger av alternative plasseringer viser vi til konsesjonssøknaden bakgrunn for vedtak av 14. juni 2024 (NVE-ref. 202217394-45) og klageavgjørelsen fra energidepartementet av 25. November 2024 (NVE-ref. 202217394-76).

5.3.3 *Vurdering av om inngrepet uten tvil er til mer gagn enn til skade*

Interesseavveiningen i denne saken innebærer at hensynet til samfunnets interesse i forsyningssikkerhet, reduserte energitap og avbruddskostnader avveies mot hensynet til grunneierne som blir direkte berørt. NVE mener at ulempene for grunneierne i denne saken i all hovedsak er knyttet til tap av landbrukseiendom, som vi har vurdert i dette dokumentet.

NVE mener allikevel at de samfunnsmessige fordelene ved dette tiltaket veier tyngre enn hensynet til den enkelte grunneier eller rettighetshaver. NVE har etter en samlet vurdering funnet at de samfunnsmessige fordelene med de anleggene det er gitt konsesjon til utvilsomt er større enn skader og ulemper som påføres andre.

5.4 NVEs samtykke til ekspropriasjon

Det foreligger grunnlag etter ekspropriasjonsloven § 2 annet ledd, jf. § 2 nr. 19 til å gi samtykke til ekspropriasjon for de anleggene Sygnir har søkt om. NVE viser til vedtak om samtykke til ekspropriasjon, ref. NVE 202217394-88.

Sygnir søker om at en eventuell klage på ekspropriasjonsvedaket ikke gis utsettende virkning. NVE tar ikke denne anmodningen til følge. Utgangspunktet om at klage har utsettende virkning gjelder derfor i denne saken. Slike vedtak kan bare gjøres i særlige tilfeller hvor en klage som har utsettende virkning vil føre til urimelig forsinkelse, jf. ekspropriasjonsloven § 5, andre ledd. NVE kan ikke se at det foreligger særlige grunner til at en klage ikke gis utsettende virkning i denne saken. Vi viser til rett til å klage på siste side i vårt vedtak av i dag, NVE-ref. 202217394-88. Beslutningen om ikke å gi eventuelle klager utsettende virkning er en prosessledende beslutning som ikke kan påklages.

NVE gjør samtidig oppmerksom på at ekspropriasjonstillatelsen faller bort dersom begjæring av skjønn ikke er framsatt innen ett år etter endelig vedtak er fattet, jf. ekspropriasjonsloven § 16.

NVE forutsetter at Sygnir forsøker å komme fram til minnelige ordninger med berørte grunneiere og rettighetshavere. Dersom dette ikke er mulig, skal den enkelte grunneier kompenseres gjennom skjønn.

5.5 Forhåndstiltredelse

Sygnir søker også om forhåndstiltredelse etter ekspropriasjonsloven § 25. Forhåndstiltredelse innebærer at tiltakshaver kan sette i gang anleggsarbeidet før skjønn er avholdt/erstatning er fastsatt.

Normalt forutsetter samtykke til forhåndstiltredelse at skjønn er begjært. Sygnir søker om forhåndstiltredelse før skjønnsbegjæring jf. ekspropriasjonsloven § 25, første ledd. Sygnir begrunner dette med at anleggsstart ikke er gjennomførbart i perioden fra november til mars grunnet vær og klima på stedet. Forhåndstiltredelse før skjønn er begjært kan bare gis i særlige tilfeller hvor det vil ta urimelig lang tid å foreta skjønnsbegjæringen. NVE kan ikke se at det foreligger informasjon i denne saken som tilsier at det vil være tilfelle for Sygnir i denne saken.

NVE vil realitetsbehandle søknaden om forhåndstiltredelse når skjønn eventuelt er begjært.